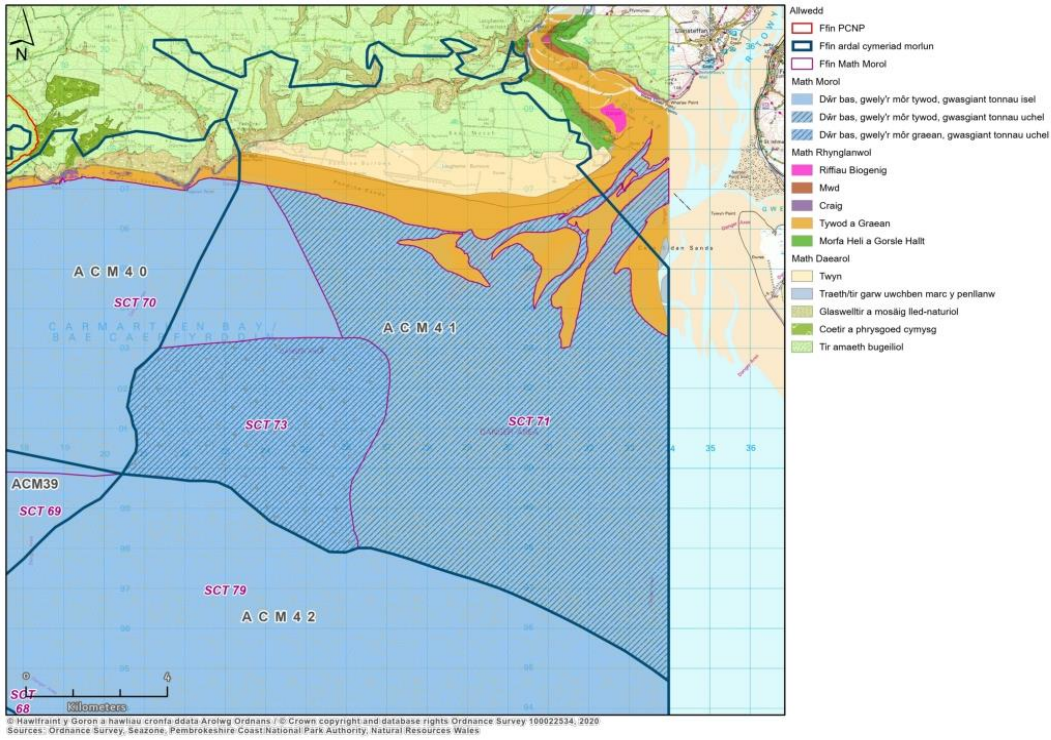

Rhif: **41**

Enw'r Ardal
Cymeriad Morwedd:

Gogledd Bae Caerfyrddin - Pentywyn

ACM41:Gogledd Bae Caerfyrddin – Pentywyn

Yr olygfa tua'r de-ddwyrain ar draws Bae Caerfyrddin tuag at Gŵyr

Yr olygfa tua'r gorllewin

Yr olygfa tua'r dwyrain ar hyd Traeth Pen-bre

Disgrifiad Cryno
Mae'r ardal ar ymylon dwyreiniol ardal yr astudiaeth ac yn ffurfio arfordir gogleddol Bae Caerfyrddin, gydag aber y Taf ar yr ymyl ddwyreiniol. Diffinnir yr ardal gan y traeth gwastad, helaeth a'r dyfroedd bas wrth ymyl topograffeg wastad Twyni Talacharn a Phentywyn a chorsydd pori i'r gogledd a ddefnyddir at ddibenion y Weinyddiaeth Amddiffyn. Mae anheddiad yr arfordir wedi ei gyfyngu i Bentywyn ar yr ymyl orllewinol, sy'n gyrchfan fach i dwristiaid gyda meysydd carafannau cysylltiedig a llithrfa. Mae'r gweithgareddau'n canolbwyntio ar y traeth gyda pheth caiacio o amgylch Pentywyn a chychod bach tua'r tir. Yn gyffredinol, mae'r cychod hamdden mwy o faint yn osgoi'r tywod newidiol ac Aber y Taf.
Nodweddion Allweddol
Bae llanwol eang, graddfa fawr, agored sy'n wynebu'r de ac yn fas iawn gydag aber eang yn ffinio i'r dwyrain.   Traeth tywodlyd eang, hir, nodedig iawn o dywod caled sydd wedi caniatáu i record cyflymder tir gael ei osod yma.   Yn gefndir i'r traeth mae yna dwyni a chors pori ac ymyl serth ac amlwg y bryniau gyda choetir i'r gogledd.   Mae'r traeth, y twyni a rhan o'r gors yn eiddo i'r Weinyddiaeth Amddiffyn gyda maes tanio ac ymarferion milwrol yn ymestyn allan i mewn i Fae Caerfyrddin.   Ffocws twristiaeth a hamdden i'r dwyrain ym Mhentywyn. Cyfyngir ar fynediad i'r traeth ar adegau oherwydd cyfyngiadau'r Weinyddiaeth Amddiffyn.   Mae'r ymdeimlad gwyllt a heddychlon yn cynyddu i'r dwyrain tuag at yr aber.   Golygfeydd hir allan at y môr a draw at Gŵyr gan gynnwys Pen Pyrod. Golygfeydd hefyd draw at Ynys Bŷr, Dinbych-y-pysgod a Saundersfoot i'r gorllewin.
Nodweddion Ffisegol
Mae'r pentir o Hen Dywodfaen Coch (Ffuriant Carreg Laid Raglan) yn taro i'r dwyrain-gorllewin hyd at 180m UDO. Ar ymyl yr arfordir mae llain wastad, syth, hir 11km Traeth Pentywyn, ar gefndir Twyni Pentywyn, cors pori East Marsh a thir corsiog West Marsh cyn i'r llethrau serth godi i'r gogledd. Mae'r Traeth yn ymestyn tua'r dwyrain at aber y Taf. Ar ben gorllewinol y Traeth, mae dyffryn afon yn torri i mewn i'r tir i'r dwyrain o Drwyn Dolwen. Mae'r ardaloedd rhynglanwol yn dywodlyd, ar gefndir o forfa heli.   Mae gwaelod tywodlyd, bas (<30m) y môr, sydd ar oledd ysgafn (<1°) yn gorwedd dros graigwely o Hen Dywodfaen Coch. Mae'r moroedd yn agored i bwysau uchel gan y gwynt a'r tonnau. Mae'r llifau llanwol wedi eu gosod i'r dwyrain a'r gorllewin, gyda chyfraddau hyd at 1.5 milltir fôr yn llif llifogydd y dwyrain. Amrediad y llanw yw 7.7m. Mae symudiadau'r gwynt a'r tonnau'n cludo ac yn dyddodi gwaddodion trwy dyniant, neidiant a daliant.   Mae Bae Caerfyrddin yn AGA ac mae Arfordir Pen-bre, Aber y Taf a Thwyni Pentywyn a Thalacharn yn SoDdGA ac felly mae gan yr ardal fudd sylweddol o ran gwarchod natur. Mae Bae Caerfyrddin yn Ardal sy'n Bwysig ar gyfer Adar ac mae 33,000 o adar y dŵr yn dod yma i aeafu'n rheolaidd, fel y môr-hwyaden ddu.
Dylanwad diwylliannol
Defnyddiwyd yr harbwr bach ar gyfer masnach leol ar y môr, ac mae hyn hefyd yn amlwg o'r llongddrylliadau niferus o fewn yr ardal cymeriad morwedd. Dadorchuddiwyd olion llongddrylliad pren gan erydiad y twyni tywod ar frig traeth Pentywyn o fewn ardal Weinyddiaeth Amddiffyn. Mae yna safleoedd gwrthdrawiad awyrennau hefyd o fewn yr ardal cymeriad morwedd hon.   Datblygodd yr harbwr bach yn gyrchfan yn gynnar yn yr 20^{fed} ganrif. Defnyddiwyd y traeth ers y 1920au i rasio ceir a beiciau modur gan ei fod yn fwy syth a llyfn na llawer o'r prif heolydd ar y pryd. Cawsant eu disgrifio gan <i>Motor Cycle</i> fel 'The finest natural speedway imaginable'. Mae Amgueddfa Cyflymder Pentywyn yn dathlu gŵr enwog a oedd yn frwd dros rasio modur, Malcolm Campbell, a dorrodd record cyflymder y byd yma dair gwaith, ac mae'n gartref i 'Babs', y car modur a rasiwyd ar y traeth gan John Parry-Thomas i record y byd ym 1926, ac a dynnwyd o'r

traeth. Ceisiodd Amy Johnson a'i gŵr hedfan yn ddi-stop i Efrog Newydd oddi yma ym 1933, ond aflwyddiannus oedd eu hymgais.

Mae'r traeth wedi bod yn eiddo i'r Weinyddiaeth Amddiffyn ers yr Ail Ryfel Byd; mae arwyddion yn rhybuddio o beryglon arfau rhyfel heb ffrwydro ac mae mynediad i'r cyhoedd yn gyfyngedig. Mae ardal y môr y ffurfio rhan bwysig o ardal perygl tanio ac ymarfer milwrol Pentywyn.

Mae'r henebion cofrestredig yn cynnwys:

- PE141 (caeadle): cymuned: Llanddowror
- CM003 (castell): cymuned: Talacharn
- CM232 (caeadle): cymuned: Talacharn

Mae yna weithgareddau traeth ar y tywod o flaen Pentywyn - mae'r traeth i'r dwyrain, ynghyd â'r twyni cysylltiedig, yn agored ac yn dueddol o symud. Ond, mae'r traethau hyn yn boblogaidd ymhlith cerddwyr ac ar gyfer gwyllo bywyd gwyllt, ond mae rhai ardaloedd wedi eu cyfyngu oherwydd yr amodau peryglus. Mae yna lithrfa ym Mhentywyn a dwy yn Nhalacharn.

Yn bennaf, mae'r caiaio'n ymestyn at ddyfroedd oddi ar Bentywyn yn unig, am fod yr amodau ar Draeth Pentywyn yn newid, ac i fyny'r Afon Taf. Mae pysgota môr o gychod ac oddi ar y traeth hefyd yn boblogaidd. Gwelir morio modur a hwyliau ond mae'r cychod yn cadw ymhellach allan fel eu bod yn hollol glir o Draeth Pentywyn. Mae llwybrau mordeithio hamdden ar gyfer cychod hwylio yn croesi'r ardal gan gysylltu angorfeydd gerllaw [Dinbych-y-pysgod, Llansteffan a Phorth Tywyn] ac Aberdaugleddau at arfordir gogleddol Dyfnaint a Chernyw a phwyntiau i'r dwyrain fel Caerdydd.

Mae casglu cocos yn weithgarwch ymarferol i bysgotwyr lleol. Mae yna bysgota sân ar y traeth hefyd a rhwydau traeth, rhwydau wedi eu gosod, casglu gwichiaid mor mewn potiau a'r potensial ar gyfer mân-dreillio estyllod oddi ar y lan.

Nodweddion esthetig, canfyddiadol a phrofiadol

Bae mawr, agored a gweddol syml. Yn gyffredinol, mae'r gwead yn llyfn. Mae'r ardal yn teimlo'n agored ac yn wyntog gyda chyfleoedd mor gyfyngedig i gysgodi. Mae yna rywfaent o gyfyngiant gan glogwyni i'r gorllewin ond mae hyn yn gostwng yn sylweddol tua'r dwyrain ac allan at môr yn y bae llydan iawn. Mae yna gyferbyniadau isel yn yr ardal gyda lliwiau tawel y môr llwyd, a thywod a thwyni tywod.

Mae yna olygfeydd hirion at y Gŵyr gan gynnwys Pen Pyrod i'r de-ddwyrain a Dinbych-y-pysgod ac Ynys Bŷr i'r de-orllewin. Mae'r golygfeydd o'r traeth yn bennaf, ond hefyd o lwybr yr arfordir.

Mae rhannau dwyreiniol y traeth, yn enwedig o amgylch yr aber, yn gallu teimlo'n bellennig, yn naturiol ac yn heddychlon iawn.

Buddion diwylliannol a gwasanaethau

Mae'r ardal yn cyfrannu'n sylweddol at wasanaethau hamdden, ar ffurf yr hamdden ar y traeth ac yn y môr, at dreftadaeth naturiol ar ffurf buddiannau gwarchod natur y twyni, yr aber a dyfroedd Bae Caerfyrddin, ac at wasanaethau diwylliannol ac ysbrydol mewn perthynas â defnydd hanesyddol y traeth ar gyfer recordiau cyflymder tir a defnydd modur.

Rhesymau dros newid								
Crynodeb	Rhesymau allweddol dros newid							
Y rhesymau naturiol dros newid yw'r aber, sy'n sinc gwaddodion, system twyni helaeth sy'n agored i ddfrod gan stormydd a chors pori isel sy'n agored i lifogydd. Mae cynllun rheoli'r traethlin yn awgrymu ailalinio dan reolaeth, i alluogi'r system twyni i weithredu'n naturiol. Mae defnydd y Weinyddiaeth Amddiffyn yn diraddio cymeriad ffisegol ac esthetig yr ardal, gan ostwng yr ymdeimlad heddychlon. Mae'r defnydd ar gyfer twristiaeth, gan gynnwys meysydd carafannau, yn gallu ymyrryd yn weledol a gostwng yr ymdeimlad heddychlon. <i>[Sylwer: mae'r ardal tu allan i'r Parc Cenedlaethol ond caiff y rhesymau dros newid ar rinweddau'r ACM eu nodi o hyd ar y dde]</i>	Rhinweddau arbennig	Prosesau naturiol/newid hinsawdd	Gwasgedd ymwelwyr	Defnydd morol - masnachol a physgota	Egni ar y môr	Gwasgedd datblygiad	Newidiadau rheoli tir	Defnydd MOD
	Ysblander yr Arfordir							
	Ynysoedd							
	Amrywiaeth y Tirlun							
	Pellenigrwydd, Tawelwch a Diffeithwch							
	Daeareg Amrywiol							
	Cyfoeth Cynefinoedd a Bioamrywiaeth							
	Archeoleg Gyfoethog							
	Cymeriad Anheddiad Nodedig							
	Treftadaeth Ddiwylliannol							
	Mynediad i'r Parc							
	Lle i Anadlu							
	Allwedd		Newid yn digwydd yn yr ardal sy'n effeithio ar y nodwedd arbennig ddewisedig					
Sensitifeddu allweddol								
Cymeriad syml, eang, agored y bae tywodlyd a chefnidir syml o dwyni â lle cyfyngedig ar gyfer newid gweledol. Aber agored gyda chymeriad arfordirol gwyllt. Golygfeydd ar draws Bae Caerfyrddin at Ben Pyrod ac at Ynys Bŷr. Cefndir serth tu ôl tir gwastad yn amlwg yn weledol. Llwybr Arfordir Cymru fel derbynnydd sensitif. Cors pori fel gorchudd tir prin a nodedig. Dynodiadau gwarchod natur yn cynnwys AGA forol a SoDdGAau. Cysylltiad diwylliannol at y record cyflymder tir. Presenoldeb seilwaith a defnydd y Weinyddiaeth Amddiffyn. Seilwaith twristiaeth yn cynnwys meysydd carafannau ac adeiladau o ansawdd gwael ar lan y môr o amgylch Pentywyn. Gweithgareddau sy'n canolbwyntio ar y traeth ym Mhentywyn.								